

RICHARD JEPSEN DETHLEFSEN

Posted on 3 lipca 2025

Richard Jepsen Dethlefsen (ur. 24 sierpnia 1864 w Grönland, w Szlezewiku, zm. 24 marca 1944 w Heinrichswalde, Prusy Wschodnie) – architekt, pruski urzędnik budowlany i prowincjonalny konserwator zabytków w Prusach Wschodnich.

W latach 1885–1890 studiował architekturę na Politechnice w Hanowerze, gdzie był uczniem Conrada Wilhelma Hasego. Po studiach rozpoczął karierę jako urzędnik państwowy i pracował jako zarządca budynków rządowych (1889) oraz jako mistrz budowlany rządowy (1893) w pruskiej administracji budowlanej. W latach 1894-1895 pracował w zarządzie powiatowym w Szlezewiku. W 1901 roku został mianowany naczelnym inspektorem budowlanym i mistrzem budowniczym przy renowacji katedry w Królewcu. W latach 1902-1936 pełnił funkcję prowincjonalnego konserwatora zabytków Prus Wschodnich.

Oprócz wykonywania typowej pracy urzędnika państwowego, szczególnie poświęcił się badaniu i dokumentowaniu architektury drewnianej i budownictwa ludowego Prus Wschodnich. Sporządzał pisemne opracowania obiektów, a także ich szczegółowe rysunki z uwzględnieniem detalu oraz gromadził fotografie wykonane w terenie. Dużą część tych materiałów zamieścił w książce *Bauernhäuser und Holzkirchen in Ostpreußen*, wydanej w Berlinie w 1911 roku. Zwrócił w niej uwagę na wysoką wartość drewnianej zabudowy wschodniopruskich wsi, a także na problem jej stopniowego zanikania oraz potrzebę ochrony. Jego zdaniem największy sens miało zachowanie pełnych obiektów, nie tylko ich zinventaryzowanie. Jednocześnie w Europie rozpowszechniała się idea muzeów na wolnym powietrzu, która była zgodna z pomysłem Dethlefsena na zachowanie wybranych, najciekawszych przykładów budownictwa ludowego i zebranie ich w jednym miejscu – w pierwszym w Niemczech skansenie, który zaplanowano utworzyć w Królewcu. W celu pokrycia pierwszych kosztów budowy zorganizowano loterię, która przyniosła 180 tysięcy ówczesnych marek – kwotę pozwalającą rozpocząć przedsięwzięcie. Pokazało to wzrastające zainteresowanie społeczne tematyką ochrony drewnianej architektury. Ostatecznie plan translokacji oryginalnych obiektów na teren muzeum nie został zrealizowany. Dethlefsen podjął decyzję o budowie kopii, gdyż uznał za bezcelowe przenoszenie wciąż używanych budynków w sytuacji, gdy lokalni budowlańcy wciąż używali dawnych technik i tradycyjnych narzędzi. W 1913 roku otwarto Muzeum (*Ostpreussisches Heimatmuseum in Königsberg*) wypełnione nowymi obiektami, które, jak pisał Dethlefsen w przewodniku po Muzeum, „choć były nowe, ale do ostatniej główki gwoźdźcia prawdziwe, wykonane według tradycyjnych starych form i technik”. Dyrektorem Muzeum został Dethlefsen, który piastował tę funkcję przez cały okres funkcjonowania instytucji w Królewcu. W 1936 roku zakończył pracę w urzędzie konserwatora przejściem na emeryturę, jednak nadal czynnie działał w skansenie, gdzie w latach 1938-1942 nadzorował translokację obiektów muzealnych do nowego miejsca – na tereny pod dzisiejszym Olsztynkiem w woj. warmińsko-mazurskim (dawny Hohenstein, Kreis Osterode). Zmarł w 1944 roku w Heinrichswalde w Prusach Wschodnich.

Najważniejsze publikacje:

- *Bauernhäuser und Holzkirchen in Ostpreußen*, Berlin 1911
reprinty:
 - Rytų Prūsijos kaimo namai ir medinės bažnyčios, Vilnius 1995;
 - Zagrody chłopskie i kościoły drewniane w Prusach Wschodnich, Olsztynek 2023)
- *Führer durch das Ostpreussische Heimatmuseum, Königsberg* 1913

- Stadt- und Landhäuser in Ostpreussen, München 1918
- Das schöne Ostpreußen, München 1916
- Merkbuch für die Denkmalpflege, Königsberg 1927